

Aleg. 16.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przeistoczenia 7 klasowej szkoły żeńskiej w Brodach na 8 klasową szkołę wydziałową.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie przeistoczenia 7 klasowej szkoły żeńskiej w Brodach na 8 klasową szkołę wydziałową z dnia 15. grudnia 1891 l. 56.464 nie zostało przez Wysoki Sejm załatwione.

Wydział krajowy pozwala sobie przeto sprawozdanie to ponowić po uzupełnieniu zmian, jakie zajść muszą z powodu wejścia w życie nowej ustawy krajowej z dnia 15. czerwca 1892 roku Nr. 40. dz. u. kr. zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Nr. 16. dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych,

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową dokładnie zbadał, jakimi będą zwiększone koszty utrzymania żeńskiej szkoły ludowej w Brodach, gdyby ją przeistoczono na żeńską szkołę wydziałową z kursami uzupełniającymi, tak praktycznym jako też teoretycznym, aby następnie wszedł w rokowania z gminą powyższą względem przyjęcia na siebie tych kosztów albo w całości, albo w znaczniejszej ich części i odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesji sejmowej.

Stosownie do tego polecenia odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 19. grudnia 1890 L. 50.269 do Rady szkolnej krajowej z zapytaniem, ile wynoszą obecnie koszty utrzymania żeńskiej szkoły ludowej w Brodach, jaką część tych kosztów ponosi obecnie gmina, wiele dopłaca fundusz szkolny okręgowy a względnie krajowy, wreszcie o ile zwiększyłyby się te koszty w razie, gdyby terażniejszą szkołę ludową żeńską w Brodach przeistoczono na żeńską szkołę wydziałową z kursami uzupełniającymi, tak praktycznym jak i teoretycznym. Wedle oznajmienia Rady szkolnej krajowej z dnia 18. stycznia 1891 r. l. 75. (LW. 3.156/91) koszty utrzymania 7 klasowej szkoły pospolitej w Brodach na podstawie preliminarza funduszu szkolnego okręgowego na rok 1891 są następujące:

1) Nauczyciel kierujący	700 zł.
2) Cztery nauczycielki starsze z płacą roczną po 600 zł.	2.400 „
3) 10% dodatek na pomieszkanie dla 4 nauczycielek po 60 zł.	240 „
4) Dwie nauczycielki młodsze z płacą roczną po 360 zł.	720 „
5) 10% dodatek na pomieszkanie dla nich po 36 zł.	72 „
6) Dwie nadetatowe nauczycielki z płacą roczną po 360 zł.	720 „
7) 10% dodatek na pomieszkanie dla nich po 36 zł.	72 „
Razem	<u>4.924 zł.</u>

Do tego doliczyc jeszcze nalezy:

a) wydatek na potrzeby szkolne i urzędowe	50 zł.
b) remuneracyę za naukę robót	50 „
Razem	5.024 zł.

Nadto reskryptem Rady szkolnej krajowej z dnia 16. marca 1890 L. 4.406 ustanowiono dla tej szkoły w myśl ustawy z dnia 1. grudnia 1889 dz. u. kr. Nr. 71:

a) jednego nauczyciela religii rzym. kat. i jednego nauczyciela religii gr. kat. z płacą po 600 zł. rocznie	1.200 zł.
b) 10% dodatek na pomieszkanie po 60 zł.	120 „
c) tymczasowego nauczyciela religii izraelskiej z remuneracyą roczną	240 „
Razem	1.560 zł.

Zatem wszystkie koszty utrzymania 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej wynoszą ogółem sumę 6.584 zł.

Koszta utrzymania 5-klasowej szkoły pospolitej męskiej w Brodach są następujące:

a) 1. nauczyciel kierujący z płacą	700 zł.
b) 4 nauczycieli z płacą po 600 zł.	2.400 „
c) 10% dodatek na pomieszkanie dla 4 nauczycieli po 60 zł.	240 „
d) remuneracya za naukę gimnastyki	300 „
e) potrzeby szkolne i urzędowe	41 „
Razem	3.681 zł.

Po doliczeniu wydatku na utrzymanie szkoły żeńskiej 6.584 zł. — ct.

okazuje się ogólny wydatek na utrzymanie obu szkół ludowych w Brodach w sumie 10.265 „ — „

Na pokrycie tego wydatku uiszcza gmina m. Brody z tytułu dawniejszych zobowiązań 569 zł., z ustawy 19% podatków wraz z dodatkami wynoszących w roku 1889 - 20.688 zł. 37 ct.

Razem 2.430 zł. 95 ct.

W porównaniu zatem z ogólnymi wydatkami w kwocie 10.265 zł. okazuje się niedobór w kwocie 7.834 zł. 05 ct.

Z tego pokrywają inne strony konkurencyjne 91 „ 16 „

zatem fundusz szkolny okręgowy, względnie krajowy dopłaca 7.742 zł. 89 ct.

W razie przeistoczenia 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w Brodach na 4-klasową szkołę wydziałową, połączoną z 4-klasową szkołą pospolitą, wydatek na płace nauczycieli tej szkoły byłby według oznajmienia Rady szkolnej krajowej z dnia 29. czerwca b. r. L. 12.331 następujący:

a) 1. dyrektor z płacą roczną	700 zł.
b) dodatek za kierownictwo	200 „
c) 4 nauczycielki etatowe wydziałowej szkoły z płacą po 700 zł. rocznie	2.800 „
d) 10% dodatek na pomieszkanie po 70 zł. rocznie	280 „
e) 3 nauczycielki etatowe połączonej pod wspólną dyrekcją szkoły pospolitej z płacą po 600 zł.	1.800 „
f) 10% dodatek na pomieszkanie po 60 zł.	180 „
g) 1 młodsza nauczycielka czwarta tejże szkoły z płacą roczną	360 „
h) 10% dodatek na pomieszkanie	36 „
Razem	6.356 zł.

W porównaniu z terażniejszym wydatkiem na płacę etatowych i nadetatowych nauczycieli 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w sumie 4.924 zł.

Okazuje się w wydatkach na płace nauczycieli nadwyżka w kwocie . . . 1432 zł.

W razie zamianowania dotychczasowych nauczycieli rzym. kat. i gr. kat. religii stałymi nauczycielami szkoły wydziałowej z płacą 700 zł. i dodatkiem po 70 zł. rocznie na mieszkanie, wydatek na płace nauczycieli religii zwiększy się o kwotę roczną 220 zł.

W takim razie ogólny wydatek na płace nauczycieli szkoły wydziałowej a względnie suma pokrywanego przez fundusz szkolny krajowy niedoboru w wydatkach obliczonych na utrzymanie obu szkół brodzkich w kwocie 7742 zł. 89 ct. zwiększy się o kwotę 1652 zł. i wynosi rocznie 9.394 zł. 89 ct., nie licząc wydatku na utrzymanie kursów uzupełniających teoretycznego i praktycznego.

Reskryptem z dnia 31. maja 1891. r. L. 3156 wezwał Wydział krajowy magistrat m. Brodów do przedłożenia tej sprawy Radzie miejskiej i wyjednania od niej przyjęcia na fundusz gminy przynajmniej znaczniejszej części zwiększonych kosztów, które zamierzonom przeistoczeniem żeńskiej szkoły pospolitej na wydziałową spowodowane zostaną.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie magistrat m. Brodów oznajmił Wydziałowi krajowemu, iż Rada miejska uchwaliła przyczynić się do częściowego pokrycia owych zwiększonych kosztów roczną dotacją w kwocie tylko 500 zł. i to w przypuszczeniu, iż obecny budynek szkolny wystarczy dla rozszerzonego naukowego zakładu; gmina bowiem nie jest w stanie prócz teraźniejszego budynku dostarczyć w tym celu innych lokalności.

Zarazem podniosła Rada miejska, iż do szkoły w Brodach uczęszczają także dzieci sąsiednich gmin, a mianowicie ze Starych Brodów, Ditkowie, Smólny, Folwarków wielkich i małych — zatem i te gminy już z mocy ustawy powinny przyczynić się do kosztów zamierzonego przeistoczenia szkoły.

Wydział krajowy reskryptem z dn. 19. września 1891. L. 28522 oświadczył magistratowi m. Brodów, że datek w kwocie rocznej 500 zł. jest niewystarczający, gdyż Wys. Sejm wyraźnie zaznaczył w swej uchwale, że gmina m. Brodów powinna przyjąć na siebie przynajmniej znaczniejszą część kosztów przeistoczenia szkoły.

Nadto zwrócił Wydział krajowy uwagę magistratu, iż do dostarczenia potrzebnego lokalu dla szkoły obowiązana jest gmina z ustawy, zatem Wydział krajowy sprawy pomieszczenia przyszłej szkoły wydziałowej nie może tu brać w rachubę.

Wskutek powyższego oświadczenia Wydziału krajowego uchwaliła Rada m. Brodów na posiedzeniu dnia 15. października 1891. przyczynić się do kosztów przeistoczenia szkoły żeńskiej w Brodach na wydziałową rocznym datkiem w kwocie 700 zł. a zarazem przedstawić Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia smutny stan finansowy gminy, który nie pozwala jej zobowiązać się do większych na ten cel ofiar.

Budżet gminy miasta Brodów za rok 1891. wykazywał w wydatkach sumę 62501 zł. 41 ct., w czym mieścił się wydatek na spłatę częściową pożyczki w kwocie 19125 zł. Ponieważ dochody prelininowano w sumie 48148 zł. 62 ct., zatem okazał się niedobór w kwocie 14352 zł. 79 ct., który musiał być pokryty dodatkami do podatków. Na pokrycie powyższego niedoboru uchwaliła Rada miejska pobierać 35% dodatek gminny do podatków bezpośrednich, który przyniesie 6700 zł.; dodatek gminny od podatku konsumcyjnego, który przyniesie 4320 zł. oraz 50% dodatek do podatku konsumcyjnego od wina, który przyniesie 427 zł.

Razem uzyska gmina z tych źródeł sumę 11447 zł., a zatem pozostanie jeszcze niepokryta reszta w kwocie 2905 zł. 79 ct.

Długi gminy wynosiły sumę 176.067 zł. 49 ct.

Zważywszy te niepomysłne stosunki finansowe gminy m. Brodów, zważywszy, że ofiarowany przez nią datek roczny w kwocie 700 zł. przedstawia 42.38% zwiększonych kosztów projektowanej reorganizacji szkoły, zważywszy, że w r. 1890. uchwalił Wys. Sejm przeistoczenie

szkoły żeńskiej w Jaśle na wydziałową, chociaż gmina na pokrycie zwiększonych o 3300 zł. kosztów ofiarowała tylko roczny datek w kwocie 700 zł. czyli 21·33°/₁₀;

Wydział krajowy postanowił przedstawić Wysokiemu Sejmowi prośbę gminy Brodów z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I *a)* W miejsce dotychczasowej 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w Brodach utworzoną zostanie w tem mieście z początkiem roku szkolnego 1893/4 czteroklasowa szkoła wydziałowa żeńska, połączona z czteroklasową szkołą pospolitą, tudzież z kursami uzupełniającymi, mianowicie z kursem praktycznych robót kobiecych i kursem teoretycznym dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej, a to w myśl załączonego pod A. % statutu.

b) Wszystkie w art. XXIV. ustawy z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 29. Dz. u. kr.) wymienione wydatki na powyższą szkołę ponosić będzie gmina miasta Brodów z własnych funduszków.

c) Oprócz prestacyj dotychczasowych dobrowolnych i prestacyj ustawą nałożonych na pokrycie płac nauczycieli, gmina obowiązana będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 700 (siedemset) zł. w. a. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej. Resztę wydatków na płacę dyrektora i nauczycielek powyższej szkoły ponosić będzie fundusz szkolny okręgowy, a względnie krajowy.

d) Wydatki na utrzymanie kursów uzupełniających teoretycznego i praktycznego, które przy powyższej szkole urządzić się mają, pokrywane będą z opłat szkolnych i dobrowolnych datków, a w razie gdyby opłata i datki te nie wystarczały, będzie reszta kosztów pokrytą także z funduszków gminnych.

II. Sejm uchwała załączony pod A. statut.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 9. września 1892 roku.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Chamiec w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt statutu

szkoły wydziałowej żeńskiej połączonej z pospolitą, tudzież kursów
nauki dopełniającej w Brodach.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje Art. IX. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 28. Dz. u. kr.).

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączą się kursa uzupełniające, teoretyczny i praktyczny.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organiczną całość i zostaje pod jedną dyrekcją. Tej samej dyrekcji podlega zarazem czteroklasowa żeńska szkoła ludowa pospolita, połączona ze szkołą wydziałową.

§. 4.

Językiem wykładowym tak szkoły pospolitej jak i wydziałowej tudzież kursów uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach.

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczniicy do tej szkoły jest świadectwo z IV. klasy szkoły ludowej pospolitej, lub pomyślny wynik egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów przepisanych planem naukowym dla klasy VI. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych Art. VII. i IX. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885, będą także udzielane język francuski i nauka muzyki jako przedmioty nadobowiązkowe.

§. 8.

Nauka odbywać się będzie wedle planu naukowego, wydanego przez c. k. Radę szkolną krajową.

§. 9.

Grono nauczycieli szkoły wydziałowej żeńskiej składa się z dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacją do szkół wydziałowych.

Rada szkolna okręgowa a w razie wątpliwości Rada szkolna krajowa oznacza grupy kwalifikacyjne, do których uzdolnienie potrzebne mają wykazać kompetentki przy każdorazowym ogłoszeniu konkursu. Przytem należy tak postępować, ażeby wymaganiom planu naukowego co do rozkładu przedmiotów naukowych stało się zadość.

Kierownik ma się wykazać przynajmniej patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posady stałe. Stanowisko katechety określa osobna ustawa. (Dz. u. kr. Nr. 71. z roku 1889).

II. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 11.

W myśl art. XII. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 urządza się kurs uzupełniający w kierunku teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej. Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 12.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, udzielonego przez szkołę wydziałową i obejmować może następujące przedmioty:

- a) Historję literatury powszechnej z szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej i ruskiej;
- b) Historję powszechną nowszych czasów;
- c) Estetykę ze szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego;
- d) Wiadomości z higieny, pedagogii, dydaktyki, o ile są potrzebne w przyszłem powołaniu kobiety;
- e) Naukę gospodarstwa domowego.

Liczbę godzin wyznacza Rada szkolna miejscowa, nauka zaś tak będzie rozłożoną, by uczennicom tego kursu umożliwić korzystanie z niektórych działów kursu praktycznego robót kobiecych.

§. 13.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym postępem, lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 14.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki, przedstawiani corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Remuneracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§. 15.

Udzielający nauk na tym kursie zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora na konferencye peryodyczne, celem omawiania kwestyj dotyczących kursu, a wnioski przedstawiane będą władzy nadzorczej.

§. 16.

Uczennice kursu teoretycznego składają na ręce dyrekcji z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł., a oprócz tego z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę, wynoszącą miesięcznie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia ewentualnie zniżenia opłaty, także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczennic na przedstawienie grona nauczycielskiego; jednak liczba uwolnionych nie ma przenosić $\frac{1}{4}$ ogółu uczennic.

III. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 17.

W myśl ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 art. XI. urządza się kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 18.

Kurs ten obejmować może oddział krawiectwa i oddział białego szycia, a mianowicie obejmuje oddział białego szycia:

- a) Naukę kroju bielizny w połączeniu z rysunkiem stosownym;
- b) Ćwiczenia w szyciu ręcznym i maszynowym, według najlepszych metod z uwzględnieniem metody szalenfeldowskiej i poznawanie towarów.

Oddział krawiectwa obejmuje zaś:

- a) Naukę kroju sukien w połączeniu z rysunkiem stosownym;
- b) Wykonanie robót według najnowszych metod z uwzględnieniem naki o kolorach i stylach, tudzież towaroznawstwa.

Oprócz tego mogą być na kursie praktycznym wykładane:

- a) Rachunki kupieckie w połączeniu z buchalterią;
- b) Stylistyka handlowa;
- c) Geografia handlowa.

§. 19.

Czas trwania tego kursu, tudzież liczbę godzin nauki oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 20.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu z dostatecznym postępem szkoły wydziałowej, a także uczennice, które z takim postępem ukończyły tylko 4-klasową szkołę pospolitą lub wykażą wiadomości, odpowiadające tejże szkole, ale tylko pod tym warunkiem, że skończyły 14-ty rok życia.

§. 21.

Etat sił nauczycielskich powyższego kursu t. j. liczbę nauczycielek, ich stanowisko (czy stałe, czy tymczasowe), ich płace i inne pobory, tudzież ich emeryturę uchwała Rada miejska i przedkłada do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej.

§. 22.

Warunkiem uzyskania posady jest świadectwo dojrzałości, uzyskane w seminarjum nauczycielskiem, oraz świadectwo z ukończonych z dobrym postępem kursów robót kobiecych w szkole fachowej.

Nauczycielki tak tymczasowe, jakoteż stałe mianuje w myśl art. 10 ustawy z dnia 1. stycznia 1889. (Dz. u. kr. Nr. 16) na przedstawienie Rady miejskiej Rada szkolna okręgowa.

§. 23.

Przepisy dyscyplinarne, obowiązujące nauczycieli szkół ludowych, stosują się także do nauczycielek na kursie robót kobiecych. Sprawy ich dyscyplinarne należą jednak do Rady szkolnej okręgowej, a tylko kara wymieniona w art. 24. lit. e ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) zastrzeżoną jest orzeczeniu Rady szkolnej krajowej.

§. 24.

Uczennice kursu praktycznego składają na ręce dyrekeji z początkiem każdego roku wpisowe 1 zł., a nadto z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę w kwocie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu praktycznego połączonych. Co do podwyższenia lub niżenia, a względnie uwolnienia od połowy opłaty, obowiązują odnośne postanowienia §. 16. Uczennice kursu teoretycznego, uczęszczające na kurs robót, nie składają osobnej opłaty.

§. 25.

Po ukończeniu kursu praktycznego lub teoretycznego otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

§. 26.

Rada szkolna krajowa może na żądanie Rady miejskiej w miarę potrzeby rozszerzyć zakres nauki na kursach uzupełniających, tak praktycznym jak i teoretycznym, a przeto zmienić postanowienia, zawarte w §§. 12. i 18. statutu.

§. 27.

Co do ingerencyi dyrekeji zakładu do kursu praktycznego, stosuje się w zupełności §. 15., nadto obowiązana jest dyrekeja do składania rocznych sprawozdań Radzie szkolnej krajowej za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej.

§. 28.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. września, a kończy 15. lipca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.